

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΛΟΥΘΗΡΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ

Υπὸ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ,
Καθηγητῆ Πανεπιστημίου Βόννης.

(Συνέχεια ἀπὸ τῆ σελ. 141 τοῦ προηγούμενου τεύχους)

4. Θεολογικὲς διαφορὲς μετὰ βάσιν τῆ σημερινῆ κατάστασης.

Ἡ Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία περιγράφει τὸν ἑαυτό της ὡς «μιά ἐλεύθερη ὁργάνωση λουθηρανικῶν Ἐκκλησιῶν» (ἄρθ. III, 1). Ἡ ἔκφραση «ἐλεύθερη ὁργάνωση» ἀντιστοιχεῖ στὸν ὄρο «σωματεῖο» (Körperschaft), ποὺ χρησιμοποιεῖται ἐπίσης (ἄρθ. 1). Τυχὸν προσπάθεια προσεγγίσεως καὶ κατανοήσεως τῆς αὐτοπεριγραφῆς αὐτῆς μετὰ βάσιν τίς καθιερωμένες ἐκκλησιολογικὲς κατηγορίες τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἢ καὶ τῆς σύγχρονης Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας εἶναι καταδικασμένη ν' ἀποτύχει. Οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίαι ἀποτελοῦν μὴ ἑκκλησιαστικὰ, ἀλλὰ ἐκκλησιαστικὰ, ποὺ τὴ διακρίνει ἡ ἐσωτερικὴ συνοχὴ καὶ ἐνότητα πίστεως, λατρείας καὶ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου. Παρόμοια διαπίστωση δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ σὲ σχέση μετὰ τὴν Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία. Ἀντίθετα ἡ Ὁμοσπονδία κάνει ἀνοικτὰ λόγο γιὰ μιὰ ὁργάνωση, «σύνθεσις ἀπὸ ἑκκλησιῶν» (Zusammensetzung von Kirchen). Εἶναι ἡ ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν, ποὺ ἀντιπροσωπεύονται στὴν Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία, ἀπλῶς καὶ μόνο σωματειακὴ καὶ ἐξωτερικὴ; Μιὰ ἀπεριόριστα καταφατικὴ ἀπάντηση στὴν ἐρώτηση αὕτη δὲν θὰ ἦταν ὀρθή, γιὰτὶ ἡ «σύνθεσις Ἐκκλησιῶν» δὲν γίνεται τελείως χωρὶς θεολογικὲς προϋποθέσεις. Ἡ ιδιότητα τοῦ μέλους προϋποθέτει τὴν ἀποδοχὴ τῆς καθορισμένης «βάσεως διδασκαλίας» τοῦ ἁρθροῦ II τοῦ Καταστατικοῦ. Οἱ παρατηρήσεις αὐτὲς γύρω ἀπὸ τὴν ἔννοια τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως τῆς Ὁμοσπονδίας ἀποβλέπουν στὴν ἔξαρση τῆς Ἐκκλησιολογίας καὶ τῆς αὐθεντικότητος τῆς Ἐκκλησίας ὡς κεντρικοῦ προβλήματος τοῦ μελλοντικοῦ ὀρθοδοξολουθηρανικοῦ διαλόγου. Θεωρεῖται πάντως σκόπημα νὰ παρατεθεῖ ἐδῶ τὸ ἄρθρο II : «Ἡ Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία ἀναγνωρίζει τὴν Ἀγία Γραφὴ τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης ὡς τὴν μοναδικὴν πηγὴν καὶ τὸν ἀλάθητο κανόνα κάθε διδασκαλίας καὶ πράξεως τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ τρία Οἰκουμενικὰ Σύμβολα Πίστεως καὶ τίς Ὁμολογίαις τῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα τὸ ἀρχικὸν κείμενον τῆς Αὐγουσταίας Ὁμολογίας καὶ τὴ Μικρὴ Κατήχησις τοῦ Λουθήρου, θεωρεῖ ὡς ἐπιτυχὴ ἐρμηνεία τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ».

Τὸ ἀξίωμα τῆς Μεταρρυθμίσεως *sola scriptura* ἐκφράζεται στὸ ἄρθρο αὐτὸ μὲ πολλὴ σαφήνεια καὶ ἔμφαση. Δὲν χρησιμοποιεῖται μάλιστα στὰ ἀρχικά του πλαίσια τῆς Μεταρρυθμίσεως, ἀλλὰ στὴ μορφή τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀντιμεταρρυθμίσεως καὶ τῆς λουθηρανικῆς Ὁρθοδοξίας, ὅταν δηλαδὴ τὰ πνεύματα καὶ τὰ πράγματα εἶχαν ὀξυνθεῖ σοβαρά. Ἡ Ἀγία Γραφή ἰσχύει σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο αὐτὸ «ὡς ἡ μ ο ν α δ ι κ ῆ πηγὴ καὶ ὁ ἀλάθητος κανόνας κάθε διδασκαλίας καὶ κάθε πράξεως τῆς Ἐκκλησίας». Ἔτσι ὅπως θεωρεῖται ἡ Ἀγία Γραφή κατὰ τρόπο τόσο νομικιστικὸ-φορμαλιστικὸ, ὥστε νὰ παραθεωροῦνται ἐπιστημονικὲς ἱστορικὲς γνώσεις σχετικὲς μὲ τὴν ἐμφάνιση τῶν καινοδιαθηκικῶν βιβλίων καὶ τὴ σύσταση τοῦ Κανόνα στὴ ζωὴ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Στὸ ἀλάθητο διδασκτικὸ ἀξίωμα τοῦ Πάπα μέσα στὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἀντιπροβάλλεται ἕνας «χάρτινος Πάπας» τῆς Μεταρρυθμίσεως, γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε μιὰ πετυχημένη ἔκφραση τοῦ γνωστοῦ λουθηρανοῦ θεολόγου Georg Kretschmar. Οἱ λουθηρανικὲς Ἐκκλησίαι δὲν πρόσεξαν στὸ σημεῖο αὐτό, κατὰ τὴν γνώμη μου, ὅσο θὰ ἔπρεπε, τὸ ἀδιέξοδο, στὸ ὁποῖο ὀδηγεῖ ἡ καινοδιαθηκικὴ ἔρευνα, ὅταν περιορίζει τὸ ἀξίωμα τῆς *sola scriptura* στὸ ἀκόμη πρὸ ἀποσπασματικὸ ἐρώτημα γύρω ἀπὸ τὸ «κέντρο» (*Mitte*) τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ κατακερματίζεται ἔτσι σ' ἕνα πλῆθος ἀπαντήσεων : τὸ «κέντρο» τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἶναι οἱ ἐπιστολὲς τοῦ Παύλου, τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ κτλ.

Παρόμοια φορμαλιστικὰ χαρακτηριστικὰ παρουσιάζει καὶ ἡ δευτέρη πρόταση τοῦ ἁρθροῦ II. Καταρχὴν πρέπει νὰ παρατηρηθεῖ, ὅτι μεταξὺ τῶν δύο προτάσεων ὑπάρχει κάποια ἔνταση. Γιατὶ μὲ τὴν παραδοχὴ τῶν τριῶν Οἰκουμενικῶν Συμβόλων Πίστεως καὶ τῶν συμβολικῶν βιβλίων τῆς λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα τῆς Αὐγουσταίας Ὁμολογίας καὶ τῆς Μικρῆς Κατηχήσεως τοῦ Λουθήρου, ὡς «μᾶς ἐπιτυχοῦς ἐρμηνείας τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ» σχετικοποιεῖται ἡ ἀξία τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὡς «μοναδικῆς πηγῆς καὶ ἀλάθητου κανόνα», πρὸς τὸν ὁποῖον ἐστὶν ἡ πρώτη πρόταση. Εἶναι ἐξάλλου γνωστὸ πὺς στὰ σύμβολα πίστεως χρησιμοποιοῦνται ὅροι (π.χ. Τριάς, ὁμοούσιος), πρὸς τοὺς ὁποῖους δὲν θρῖσκονται στὴν Ἀγία Γραφή καὶ πρὸς τοὺς ὁποῖους ἀποτελοῦν τὴν ἐκπλήρωση τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὁ Παράκλητος θὰ ὀδηγήσει τὴν Ἐκκλησίαν «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ἰωάν. 16, 13).

Αὐτὸ πρὸς μᾶς ἐνδιαφέρει στὴν συνάφεια αὐτὴ δὲν εἶναι ἀσφαλῶς ἡ ἀσκηση κριτικῆς χάρις τῆς κριτικῆς, ἀλλὰ ἡ ἐπισήμανση ἐνὸς ἀκόμη σημαντικοῦ θέματος τοῦ μελλοντικοῦ θεολογικοῦ διαλόγου : εἶναι ἡ σχέση Γραφῆς, Παραδόσεως καὶ ζωντανῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας. Ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν κατὰ τὴν ὀρθόδοξον ἀποψη ἕνα ἀδιάσπαστο σύνολο, μιὰ ἐνότητα, πρὸς τὴν ὁποῖαν δὲν ἀποδίνεται οὐτε μὲ τὸ ἀξίωμα τῆς *sola scriptura* οὐτε μὲ τὴ διαρκὴς Γραφῆς καὶ Παραδόσεως, πρὸς τὴν ὁποῖαν ἐπισημασμένη ἐστὶν ἐν τῇ συνένοδῳ τῆς Τριδέντου. Συνεπῆς λύση φαίνεται νὰ εἶναι ἡ χαλάρωση τῆς ἐκφραστικῆς σχέσεως τῶν δύο προτάσεων τοῦ ἁρθροῦ II τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Παγκόσμιας λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας. Γιατὶ καὶ κατὰ τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν τὸ δόγμα τῆς Ἐκκλησίας δὲν μπορεῖ ν' ἀντιφάσκει πρὸς τὴν Ἀγία Γραφή, ἀλλὰ προϋποθέτει τὴ μαρτυρίαν της καί, προπαντός, τὸ γεγονός τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, πρὸς τὴν ὁποῖαν

φεται στήν Ἀγία Γραφή. Ἡ ἐξέλιξη τοῦ δόγματος τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν κι ὅπου ὑπάρχει, ἀπαιτεῖ συνέχεια καὶ δὲν εἶναι ἐφεύρεση δόγματος.

Ἐνα ἄλλο θέμα, ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὴ σπουδὴ τῆς «Βάσεως διδασκαλίας» τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Παγκόσμιας Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας, εἶναι ἡ ἀξία τῶν συμβολικῶν κειμένων στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ συζήτηση, ποὺ ἔχει τελευταῖα ἀνακύψει, γύρω ἀπὸ μιὰ τυχὸν ἀναγνώριση τῆς Αὐγουσταίας Ὁμολογίας ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀσφαλῶς σ' ὅλους γνωστή. Ἡ πρωτοβουλία πάρθηκε ἀπὸ ρωμαιοκαθολικοὺς θελόγους. Πρέπει νὰ ἐλπίζουμε καὶ νὰ εὐχόμαστε, ὅτι οἱ σχετικὲς συζητήσεις θὰ ὁδηγήσουν σ' ἓνα στενότερο σύνδεσμο τῶν λουθηρανῶν ἀδελφῶν μας πρὸς τὴς χριστιανικὲς ἀλήθειες, ποὺ ἐμπεριέχονται στὰ συμβολικὰ κείμενα. Πρόκειται γιὰ ἀλήθειες, στίς ὁποῖες δὲν ἀποδίνεται ἡ δέουσα προσοχή, ὅταν ἐξετάζονται π.χ. ὡς μύθοι. Ἔτσι, ἐνῶ κατὰ τὴν Αὐγουσταία Ὁμολογία ἡ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμολογεῖται σύμφωνα μὲ τὴ μαρτυρία τῆς Ἀγίας Γραφῆς «ἐκ τῆς ἀγνῆς Παρθένου Μαρίας», πολλοὶ σύγχρονοι θεολόγοι χαρακτηρίζουν τὴν γέννηση «ἐκ τῆς Παρθένου» ὡς «μύθος» (π.χ. W. Trillhaas, R. Bultmann), «θύρο» (π.χ. M. Dibelius), «κηρυγματικὴ ἔκφραση» (π.χ. O. Weber), «παραβολή» (π.χ. P. Althaus) κτλ. Στίς ἐκφράσεις αὐτὲς καταφαίνεται ἡ προσπάθεια λογικῆς διαλευκάνσεως καὶ ἀναλύσεως ἐνὸς μυστηρίου τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἀπαιτεῖ τὴν κατάφαση μέσα στὴν πίστι. Ὅμως ἀπὸ τὴν προοπτικὴ αὐτὴ καὶ ἐνώπιον τῆς πολυδιάστατης καὶ διχασμένης «καθηγητικῆς θεολογίας» ἔχει ἡ Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία μεταξὺ ἄλλων τὸ σημαντικὸ στόχο τῆς «ἐνότητος τῆς πίστεως, τῆς ὁμολογίας καὶ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως ἀνάμεσα στίς λουθηρανικὲς Ἐκκλησίες τοῦ κόσμου» (ἄρθ. III, 2, β').

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν ἀσχολήθηκε σχεδὸν καθόλου —ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περίπτωσιν τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου— μὲ τὸ θέμα αὐτὸ μιᾶς ἐνδεχόμενης ἀναγνώρισεως τῆς Αὐγουσταίας Ὁμολογίας. Δὲν εἶναι ὅμως τυχαῖο τὸ γεγονὸς ὅτι στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καταφάσκεται κυρίως τὸ Σύμβολο Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως καὶ μόνον αὐτὸ χρησιμοποιεῖται στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ συμβολικὰ κείμενα, ποὺ ἔχουν συγγραφῆ ἀπὸ Ὁρθόδοξους, ἔχουν μᾶλλον σχετικὴ ἀξία κι ἀναγνωρίζονται ὡς ἔκφραση τῆς ὀρθόδοξης πίστεως, καθόσον συμφωνοῦν μὲ τὴν Ἀγία Γραφή καὶ τὴν πίστι τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὴς ἀποφάσεις τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἡ «Βάσις διδασκαλίας» τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Παγκόσμιας Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας ὑπογραμμίζει σωστὰ τὸ χαρακτῆρα τῶν συμβολικῶν βιβλίων γενικὰ ὡς «ἐπιτυχοὺς ἐρμηνείας» τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, παραθεωρεῖ ὅμως τελείως τὴς ἀποφάσεις τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Οἱ ἑπτὰ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ἀπέδωσαν κατὰ τὴν ὀρθόδοξη ἀποψη ἐπιτυχῶς τὴν πίστι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔχουν γι' αὐτὸ δεσμευτικὸ χαρακτῆρα. Ποιὰ εἶναι ἡ θέση τῆς Παγκόσμιας Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας πᾶν ὅσον τὸ ζήτημα αὐτό; Ὑπάρχουν προοπτικὲς προσεγγίσεως στὸ σημεῖο αὐτό; Στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν διεξάγονται μερικὲς ἐνδιαφέρουσες συζητήσεις σχετικὰ μὲ τὸ θέμα τῆς συνοδικότητος τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ θὰ μπορούσαν ν' ἀποβοῦν χρήσιμες στὸν ὀρθο-

δοξολουθηρανικὸ διάλογο. Στὴν περίπτωση πάντως ποὺ θὰ ὑπάρξει συμφωνία πάνω στὸ ζήτημα τῆς ἀξίας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τότε διευκολύνεται ἀποφασιστικὰ ἡ διαπραγμάτευση καὶ μερικῶν ἄλλων διαφορῶν, ὅπως ἡ διαγραφὴ καταρχὴ τοῦ *filioque* ἀπὸ τὸ Σύμβολο Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως —κάτι ποὺ πραγματοποιοῦσαν ἤδη οἱ Παλαιοκαθολικοὶ καὶ δέχθηκαν καὶ οἱ Ἀγγλικοί—, ἢ ἡ προβληματικὴ γύρω ἀπὸ τὴ Θεομήτορα, τοὺς ἁγίους, τὶς εἰκόνες κτλ. Ὡστόσο δὲν πρέπει νὰ λησμονηθεῖ πὺς ἡ προβληματικὴ αὕτη εἶναι ριζωμένη βασικὰ στὸ πρόβλημα τῆς Ἐκκλησιολογίας.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ θέματα αὐτά, ποὺ ἀντιμετωπίζει κάθε ὀρθόδοξος μελετητὴς τῆς «Βάσεως διδασκαλίας» τῆς Παγκόσμιας Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας, θὰ μπορούσαμε ἀναμφίβολα νὰ προσθέσουμε μερικὲς ἀπὸ ἐκεῖνες τὶς διαφορὲς, ποὺ ἔθιξε ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας καὶ γίνονται εὐκολα φανερὲς μετὰ ἀπὸ μιὰ προσεκτικὴ ἀνάγνωση τῆς Αὐγουσταίας Ὁμολογίας. Ἀσφαλῶς δὲν ἔχουν ὅλα αὐτὰ τὰ θέματα τὴν ἴδια προτεραιότητα. Γι' αὐτὸ καὶ δὲ χρειάζεται νὰ τὰ ἐπαναλάβουμε καὶ πάλι ἐδῶ. Μερικὰ μνημονεύτηκαν —καίτοι ἔμμεσα— στὸ τελευταῖο αὐτὸ τμῆμα τῆς εἰσηγήσεως αὐτῆς. Πρέπει πάντως νὰ ἐξαρθεῖ τὸ κεντρικὸ πρόβλημα τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὶς ἀνθρωπολογικὲς του διαστάσεις: δικαίωση, πίστις καὶ ἔργα, αὐτεξούσιο, φύσις καὶ χάρις. Εἶναι θέματα ποὺ θὰ ἀπασχολήσουν ἐξάπαντος τὸν ὀρθοδοξολουθηρανικὸν διάλογο.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἄρχισε, ὅπως εἶναι γνωστό, νὰ διεξάγει θεολογικοὺς διαλόγους μὲ τὶς Ἀντικαλκηδόνιες Ἐκκλησίες, καθὼς καὶ μὲ τὴν Παλαιοκαθολικὴ καὶ τὴν Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία. Ὁ διάλογος μὲ τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία θρίσκεται στὸ ἴδιο προπαρασκευαστικὸ στάδιο, ὅπως καὶ ὁ διάλογος μὲ τὴν Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία, γιὰ τὸν ὁποῖον ἔχουμε σταλεῖ ἐδῶ ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν μας. Ὁ ὀρθοδοξολουθηρανικὸς διάλογος προετοιμάστηκε μέχρι ἐνὸς σημείου καὶ μὲ τὶς διμερεῖς θεολογικὲς συζητήσεις (π.χ. τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας μὲ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, μὲ τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας κτλ.). Ἐνα ἀπὸ τὰ πρῶτα καθήκοντά μας θὰ εἶναι ἡ ἐπισταμένη καὶ λεπτομερειακὴ ἀξιολόγησις τῶν συζητήσεων αὐτῶν σὲ ξεχωριστὰ καὶ σὲ κοινὰ μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Παγκόσμιας Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας συσκέψεις. Ἀναμφισβήτητα θὰ μπορέσουμε νὰ ὠφεληθοῦμε καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλο διάλογο, ποὺ διεξάγει ἡ Ἐκκλησία μας μὲ ἄλλες Ἐκκλησίες. Ὅμως ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς διαλόγους ἔχει τὰ δικά του χαρακτηριστικὰ προβλήματα. Γι' αὐτὸ πρέπει σοβαρὰ νὰ διερωτηθοῦμε, ἂν ἡ ἐπεξεργασία κοινῶν κειμένων, ὅπως γίνεται στὸν ὀρθοδοξοπαλαιοκαθολικὸν διάλογο, εἶναι ἐξίσου εὐκολὴ καὶ κατορθωτὴ καὶ στὸν ὀρθοδοξολουθηρανικόν· ἢ, ἐνῶ ὁ ὀρθοδοξοαγγλικανικὸς διάλογος κινδυνεύει νὰ διακοπεῖ, γιὰτὶ οἱ Ἀγγλικοὶ ἐπέτρεψαν τὴν χειροτονία γυναικῶν, στὴν περίπτωση τοῦ ὀρθοδοξολουθηρανικοῦ διαλόγου πρέπει νὰ δεχθοῦμε νὰ ἀρχίσουμε τὸν διάλογο παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ Λουθηρανοὶ χειροτονοῦν γυναῖκες ἐδῶ καὶ πολλὰς δεκαετίες.

Πάντως γιὰ μᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους σκοπὸς τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου εἶναι, κατὰ γενικὴ ὁμολογία καὶ πεποίθησις, ἡ **δ ο γ μ α τ ι κ ῆ σ υ μ φ ω ν ί α**. Ἡ πολυθρόλητη καὶ μετὰ τῶν Λουθηρανῶν διαδομένη

ιδέα μιᾶς «συμφιλιωμένης διαφορότητας» (*Versöhnte Verschiedenheit*) δὲν ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς παρὰ μόνο πρόχειρο καὶ παροδικὸ σκοπὸ, ποὺ τελικὰ ὀφείλει νὰ ὀδηγήσει στὴν πλήρη ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία. Μολαταῦτα δὲν ἐπιτρέπεται ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι νὰ παραβλέψουμε τὸ γεγονὸς πὺς τὰ σημεῖα ποὺ μᾶς ἐνώνουν μὲ τοὺς Λουθηρανούς, καὶ γενικὰ ὅλους τοὺς χριστιανούς, εἶναι ποσοτικὰ καὶ ποιοτικὰ πολὺ περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα, ποὺ μᾶς χωρίζουν. Ἡ «συμφιλιωμένη διαφορότητα» θὰ μπορούσε νὰ νοηθεῖ ὡς ὁλόθυμη καὶ συνειδητὴ κατάφαση τῶν σημείων ποὺ μᾶς ἐνώνουν. Τὰ σημεῖα αὐτὰ δὲν θ' ἀποτελέσουν μόνο τὴν ἀφετηρίαν τοῦ διαλόγου μας, ἀλλὰ καὶ τὴ δυνατότητα καὶ πιθανότητα καὶ εὐθετὴ βάση ἐπιτυχίας τοῦ διαλόγου, ποὺ κληθήκαμε νὰ προετοιμάσουμε.

Οἱ παρατηρήσεις, ποὺ προηγήθηκαν, εἶχαν ὡς ἀντικειμενικὸ σκοπὸ νὰ παρουσιάσουν μὲ ἀδρές γραμμὲς τὸ μελλοντικὸ συνομιλητὴ μας, τὴν Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία, καὶ νὰ εἰσάγουν γενικότερα στὴ δυσχερὴ προβληματικὴ τοῦ μελλοντικοῦ ὀρθοδοξολουθηρανικοῦ διαλόγου. Γνωρίζω πολὺ καλά, πὺς ἕνας τέτοιος σκοπὸς εἶναι σχεδὸν ἀνεκπλήρωτος μέσα στὰ στενὰ πλαίσια μιᾶς εἰσηγήσεως. Ὅταν ὅμως πρὶν ἀπὸ μερικὲς ἑβδομάδες μοῦ πρότεινε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σηλυβρίας κ. Αἰμιλιανὸς ν' ἀναλάβω τὴν παρούσα εἰσήγηση, προτίμησα τὸ τόλμημα. Τὸ συνέδεσα δὲ μὲ τὴν ἐλπίδα —ποὺ θὰ ἤθελα καὶ τώρα νὰ ἐκφράσω—, πὺς οἱ γραμμὲς αὐτὲς θὰ μπορούσαν νὰ φανοῦν ὡφέλιμες στὴν πρώτη μας αὐτὴ συνάντησιν.

Β'. Τὸ Καταστατικὸ τῆς Παγκόσμιας Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας
(μετάφραση ἀπὸ τὰ Γερμανικά: Daressalam 1977.
Sechste Vollversammlung..., σ. 259—263).

I. Ὁνομασία.

Τὸ σωματεῖο (*Körperschaft*), ποὺ ἰδρύεται μὲ βάση τὸ παρὸν Καταστατικὸ, φέρνει τὴν ὀνομασίαν καὶ τὸν τίτλο «Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία».

II. Βάση διδασκαλίας.

Ἡ Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία ἀναγνωρίζει τὴν Ἀγία Γραφὴ τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης ὡς τὴ μοναδικὴ πηγὴ καὶ τὸν ἀλάθητο κανόνα κάθε διδασκαλίας καὶ κάθε πράξεως τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ τρία Οἰκουμενικὰ Σύμβολα Πίστεως καὶ τὲς Ὁμολογίαις τῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα τὸ ἀρχικὸ κείμενο τῆς Αὐγουσταίας Ὁμολογίας καὶ τὴν Μικρὴν Κατήχησιν τοῦ Λουθήρου, θεωρεῖ ὡς ἐπιτυχιὴ ἑρμηνείαν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

III. Οὐσία, καθήκοντα καὶ τομέας ἀρμοδιοτήτων.

1. Ο ὕ σ ί α.

Ἡ Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία εἶναι μιὰ ἐλεύθερη ὀργάνωσις ἀπὸ λουθηρανικὰς Ἐκκλησίας. Ἐνεργεῖ ὡς ὄργανό της οὗς τέτοιαις

υποθέσεις που της αναθέτουν οι Ἐκκλησίες. Δὲν ἀσκεῖ ἐκκλησιαστικά καθήκοντα μὲ βάση δικό της δίκαιο Δὲν ἔχει ἐπίσης τὸ δικαίωμα νὰ φτιάχνει νόμους, που ἰσχύουν γιὰ τὶς Ἐκκλησίες - μέλη, ἢ νὰ περιορίζει μ' ὁποιοδήποτε τρόπο τὴν αὐτονομία μιᾶς Ἐκκλησίας - μέλους.

2. Κ α θ ή κ ο ν τ α.

Σὲ συμφωνία μὲ τὰ παραπάνω ἄρθρα ἡ Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία ὀφείλει

α' νὰ προάγει μέσα στὸν κόσμο τὴν ὁμόφωνη μαρτυρία τοῦ Εὐαγγελίου γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς τὴ σωστικὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ.

β' νὰ φροντίζει γιὰ τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως, τῆς ὁμολογίας καὶ τοῦ συμβόλου πίστεως ἀνάμεσα στὶς λουθηρανικὲς Ἐκκλησίες τοῦ κόσμου.

γ' νὰ συμβάλλει στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἀδερφοσύνης καὶ τῆς συνεργασίας σὲ θέματα μελετῶν ἀνάμεσα στοὺς Λουθηρανούς.

δ' νὰ ἐνθαρρύνει τὴν εὐνοϊκὴ τοποθέτηση τῶν λουθηρανικῶν Ἐκκλησιῶν ἀπέναντι στὶς οἰκουμενικὲς προσπάθειες, τὴ συνείδηση τῆς εὐθύνης τους γι' αὐτὲς τὶς προσπάθειες καὶ τὴ συμμετοχὴ τους σ' αὐτές.

ε' νὰ ὑποστηρίζει τὶς λουθηρανικὲς Ἐκκλησίες καὶ ὁμάδες στὶς προσπάθειές τους νὰ βοηθήσουν τὶς πνευματικὲς ἀνάγκες ἄλλων Λουθηρανῶν καὶ νὰ διαδώσουν τὸ Εὐαγγέλιο.

στ' νὰ δημιουργήσῃ ἓνα ὄργανο τῶν λουθηρανικῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ κοινὴ ἀντιμετώπιση ὑλικῶν ἀναγκῶν.

3. Τ ο μ έ α ς ἀ ρ μ ο δ ι ο τ ή τ ω ν.

Σύμφωνα μὲ τὴν οὐσία, τὰ καθήκοντα καὶ τὴ δομὴ τῆς ἡ Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία μπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ γιὰ υποθέσεις μιᾶς ἢ περισσότερων Ἐκκλησιῶν - μελῶν, που θὰ τῆς ἀναθέσουν οἱ ἴδιες.

IV. Μέλη.

Ἡ Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἐκκλησίες, που δέχονται τὴ «Βάση διδασκαλίας» τοῦ ἁρθροῦ ΙΙ τοῦ παρόντος Καταστατικοῦ. Κάθε Ἐκκλησία, που ὑποβάλλει αἴτηση γιὰ νὰ γίνῃ μέλος τῆς Ὁμοσπονδίας, πρέπει νὰ δηλώσῃ, ὅτι υἱοθετεῖ τὸ παρὸν Καταστατικό. Γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῆς ὡς μέλους τῆς Παγκόσμιας Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας ἀποφασίζει ἡ Γενικὴ Συνέλευση ἢ κατὰ τὸ μεσοδιάστημα ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἀν μέσα σ' ἓνα χρόνο δὲν κάνουν ἐνσταση περισσότερες ἀπὸ τὸ ἓνα τρίτο τῶν Ἐκκλησιῶν - μελῶν. Ἡ ιδιότητα τοῦ μέλους εἶναι δυνατὸ νὰ λήξῃ μὲ ἀπόφαση τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Ὁμοσπονδίας ἢ μὲ ἀποχώρηση.

V. Ὁργάνωση.

Ἡ Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία ἀσκεῖ τὰ καθήκοντά της μέσω : 1. τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, 2. τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

3. Ἐπιτροπῶν, 4. σχετικῶν ἰδρυμάτων τῶν Ἐκκλησιῶν - μελῶν, π.χ. τῶν Ἐθνικῶν Συμβουλίων. Σ' ὅλα τὰ ἰδρύματα καὶ ὄργανα τῆς Παγκόσμιας Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας εἶναι δυνατόν νὰ ἐκλέγονται μέλη ἱερεῖς καὶ λαϊκοί.

VI. Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις.

1. Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις, ποὺ κατὰ κανόνα συγκαλεῖται ἀπὸ τὸ προεδρεῖο, πραγματοποιεῖται κάθε ἔξι χρόνια. Ὁ χρόνος, ὁ τόπος καὶ τὸ πρόγραμμα κάθε Γενικῆς Συνελεύσεως καθορίζονται ἀπὸ τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν. Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ μπορεῖ νὰ συγκαλέσει καὶ εἰδικὰ συνεδριάσεις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως.

2. Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀντιπροσώπους τῶν Ἐκκλησιῶν - μελῶν τῆς Ὁμοσπονδίας. Οἱ ἀντιπρόσωποι γιὰ τὴν Γενικὴ Συνέλευσις ἐκλέγονται ἀπὸ τὶς ἴδιες τὶς Ἐκκλησίες - μέλη. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιπροσώπων καθορίζεται ἀπὸ τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν.

Ἡ διανομὴ τῶν ἐδρῶν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως πρὸς τὶς Ἐκκλησίες - μέλη γίνεται ἀπὸ τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν, ἀφοῦ συμβουλευεῖ τὰ Ἐθνικὰ Συμβούλια. Κατὰ τὴν διανομὴ πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπόψη δεοντολογικοὶ παράγοντες, ὅπως τὸ ἀριθμητικὸ μέγεθος τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ γεωγραφικὴ τους κατανομή σὲ ἡπείρους καὶ χῶρες, ἡ ἐκπροσώπηση ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὸ δίκαιο κάθε αὐτόνομης Ἐκκλησίας - μέλους νὰ ἀντιπροσωπευτεῖ στὴ Γενικὴ Συνέλευσις τουλάχιστο μ' ἓνα ἐκπρόσωπο. Ἀλλαγὰς σχετικὰ μὲ τὴν διανομὴ ἐδρῶν στὴ Γενικὴ Συνέλευσις μπορεῖ νὰ γίνουν κατόπιν προτάσεως τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἢ τῶν ἐθνικῶν ἢ τοπικῶν ὁμάδων τῶν Ἐκκλησιῶν - μελῶν. Οἱ ἀλλαγὰς ἰσχύουν, ὅταν ἐγκριθοῦν ἀπὸ τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ τὶς Ἐκκλησίες - μέλη, ποὺ συμμετέχουν.

Ἄν λουθηρανικὲς κοινότητες, ποὺ διαβιοῦν στὰ πλαίσια Ἐνωμένων Ἐκκλησιῶν (Unierte Kirchen = Ἐκκλησίες, στὶς ὁποῖες δὲν ἀνήκουν μόνο Λουθηρανοί, ἀλλὰ καὶ ἄλλες προτεστάντικες ὁμάδες), ζητήσουν νὰ ἐκπροσωπηθοῦν στὴ Γενικὴ Συνέλευσις, εἶναι δυνατόν νὰ κληθοῦν ἀπὸ τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν νὰ στείλουν ἀντιπροσώπους μὲ συμβουλευτικὴ ψῆφο στὴ Γενικὴ Συνέλευσις. Τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντιπροσώπων καθορίζει ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ.

3. Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις εἶναι τὸ ἀνώτατο ὄργανο τῆς Ὁμοσπονδίας. Ἐκλέγει τὸν Πρόεδρο τῆς Ὁμοσπονδίας καὶ τὰ ἄλλα μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, δέχεται τὶς ἐκθέσεις τῶν Ἐθνικῶν Συμβουλίων, μπορεῖ νὰ συστήνει ἐπιτροπὰς καὶ ὀρίζει τὶς βασικὰς γραμμὰς γιὰ τὴν ἐργασία τῆς Ὁμοσπονδίας.

VII. Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ.

1. Κάθε Γενικὴ Συνέλευσις ἐκλέγει 29 πρόσωπα πού, μαζὶ μὲ τὸν Πρόεδρο, ἀποτελοῦν τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν. Στὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν μπορεῖ νὰ ἐκλεγῇ μόνο ὁποῖος ἀνήκει σὲ μιὰ Ἐκκλησία - μέλος τῆς Παγκόσμιας Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας. Χωρὶς προηγούμενη

σύσκεψη με την αντίστοιχη Ἐκκλησία - μέλος δὲν μπορεί νὰ διοριστεῖ κανένα πρόσωπο. Τουλάχιστο ἑπτὰ ἀπ' αὐτούς, ποὺ ἐκλέγηκαν ἔτσι, πρέπει νὰ εἶναι λαϊκοί. Κατὰ τὴ διανομὴ τῶν ἐδρῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπόψη δεοντολογικοὶ παράγοντες, ὅπως τὸ ἀριθμητικὸ μέγεθος τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ γεωγραφικὴ κατανομὴ σὲ ἡπείρους καὶ χῶρες. Πρέπει νὰ ἐπιδιωχτεῖ ὥστε σὲ κάθε Γενικὴ Συνέλευση νὰ ἐπέρχεται μιὰ τέτοια μεταβολή, ποὺ θὰ διευκολύνει τὴν κατὰλληλὴ διαδοχικὴ ἐναλλαγὴ ἐκπροσώπων στὴ Γενικὴ Συνέλευση.

2 Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ συνέρχεται τουλάχιστο μιὰ φορὰ τὸ χρόνο. Ἐκλέγει ἀπὸ τὰ μέλη τῆς τρεῖς Ἀντιπροέδρους ὡς ἀξιωματούχους τῆς Ὁμοσπονδίας. Ἐπίσης ἐκλέγει ἓνα Ταμία τῆς Ὁμοσπονδίας. Καθήκοντα τῶν ἀξιωματούχων αὐτῶν εἶναι αὐτά, ποὺ συνήθως συνδέονται μετὰ τὰ ἀνάλογα ἀξιώματα.

3. Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ διαχειρίζεται τὶς ὑποθέσεις τῆς Παγκόσμιας Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας κατὰ τὸ χρόνο, ποὺ μεσολαβεῖ μετὰ τὴν τῶν Γενικῶν Συνελεύσεων. Προάγει τὴ σύσταση καὶ ἐργασία τῶν Ἐθνικῶν Συμβουλίων καὶ δέχεται τὶς ἐτήσιες ἐκθέσεις τους. Ἐκλέγει ἓνα Γενικὸ Γραμματέα καὶ καθορίζει τὰ καθήκοντα τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ. Δίνει σ' ὅλες τὶς Ἐκκλησίες - μέλη μιὰ ἀναλυτικὴ ἐτήσια ἐκθεση (μετὰ πλήρη οἰκονομικὰ στοιχεῖα). Δύναται νὰ συστήνει Ἐπιτροπὰς ἢ καὶ Συμβούλια, ἂν δὲν ἔχει καθοριστεῖ κάτι διαφορετικόν. Διορίζει τὰ μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν καὶ τῶν Συμβουλίων αὐτῶν καὶ ἐκπροσωπεῖ τὴν Ὁμοσπονδίαν σ' ὅλες τὶς ἐξωτερικὰς ὑποθέσεις.

4. Ἐλεύθερες ἑδρες τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς πληρῶνονται στὸ μεσοδιάστημα ἀπὸ τὴν ἴδια.

5. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐπιτροπῶν παίρνουν βασικὰ μέρος στὶς τακτικὰς συνεδριάσεις τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς μετὰ συμβουλευτικὴ ψήφο.

VIII. Ἐπιτροπές.

Ἐπιτροπὰς συστήνονται ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Παγκόσμιας Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας εἴτε ἀπὸ τὴ Γενικὴ Συνέλευση εἴτε ἀπὸ τὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν. Ἔχουν τὴν ἐντολὴ νὰ διαχειρίζονται συγκεκριμένα ζητήματα τῆς Ὁμοσπονδίας. Παραδίνουν κάθε χρόνο ἐκθεση στὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν, στῆς ὁποίας τὴν ἐπίβλεψη γενικὰ ὑπόκεινται.

IX. Ἐθνικὰ Συμβούλια.

Σὲ κάθε χώρα παροτρύνεται ἡ Ἐκκλησία - μέλος ἢ οἱ Ἐκκλησίες - μέλη νὰ ἐκλέξουν μιὰ ομάδα ἀπὸ πρόσωπα ἢ νὰ μεριμνήσουν γιὰ μιὰ ἄλλη ὑπόθεση. Τὰ πρόσωπα (ποὺ ἐκλέγονται στὴν περίπτωσιν αὐτῇ)μποροῦν μαζὶ μετὰ τὸ μέλος ἢ τὰ μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπὸ τὴ χώρα αὐτὴ ν' ἀποτελέσουν ἓνα Ἐθνικὸ Συμβούλιον γιὰ τὴν Παγκόσμια Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδίαν. Στὸ συμβούλιον αὐτὸ εἶναι δυνατὸ ν' ἀνατεθεῖ ἡ εὐθύνη γιὰ τὶς σχέσεις μετὰ τῆς Ἐκκλησίας - μέλους ἢ τῶν Ἐκκλησιῶν - μελῶν καὶ τῆς Παγκόσμιας Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας.

Κάθε Ἐθνικὸ Συμβούλιο παρακαλεῖται νὰ ὑποβάλλει στὴν Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ μιὰ ἐτήσια ἔκθεση.

Χ. Ἀξιωματοῦχοι.

Ἀμέσως μετὰ τὴ λήξιν κάθε Γενικῆς Συνελεύσεως ἐκλέγεται διὰ ψήφου ἓνας Γενικὸς Γραμματέας· γιὰ τὴν ἐκλογήν του ἀπαιτεῖται ἡ ἀπλή πλειοψηφία τῶν ψήφων, ποὺ παραδόθηκαν. Ὁ Πρόεδρος ἀναλαμβάνει τὸ ἀξίωμα του ἀμέσως μετὰ τὴ λήξιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ποὺ τὸν ἐξέλεξε καὶ πρὶν συνέλθει ἡ καινούργια Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ. Ὁ Πρόεδρος εἶναι ὁ ἀνώτατος ἐπίσημος ἐκπρόσωπος τῆς Ὁμοσπονδίας. Ὁ Πρόεδρος παραμένει στὸ ἀξίωμα ὡς τὴ λήξιν τῆς ἐπόμενης Γενικῆς Συνελεύσεως καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ξαναεκλεγεῖ γιὰ μιὰ δεύτερη περίοδο. Ἄλλοι ἀξιωματοῦχοι, ποὺ ἐκλέγονται ἀπὸ τὴν Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ, εἶναι οἱ Ἀντιπρόεδροι καὶ ὁ Ταμίας.

ΧΙ. Γενικὸς Γραμματέας.

Ἀμέσως μετὰ τὴ λήξιν κάθε Γενικῆς Συνελεύσεως ἐκλέγει ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἓνα Γενικὸ Γραμματέα, ποὺ ἀπασχολεῖται στὴ θέσιν αὐτὴ κυρίως καὶ μέχρι τὴ λήξιν τῆς ἐπόμενης Γενικῆς Συνελεύσεως. Ὁ Γενικὸς Γραμματέας εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἐργασία του ἀπέναντι στὴν Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ. Καθῆκον τοῦ Γενικοῦ Γραμματέα εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀποφάσεων τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καὶ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς κάτω ἀπὸ τὴ γενικὴ ἐποπτεία τοῦ Προέδρου καὶ ἡ ὑποβολὴ ἐκθέσεως ὑπὸ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς στὴ Γενικὴ Συνέλευση τῆς Ὁμοσπονδίας.

ΧΙΙ. Οἰκονομικά.

Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ δέχεται αἰτήσεις ἀπὸ ἐπιτροπὰς καὶ συμβούλια, μὲ βάση τις ὁποῖες καταρτίζεται ἀπὸ τὴ Γενικὴ Γραμματεία ἓνας γενικὸς κατάλογος ἀναγκῶν. Ἐγκρίνει ἐτησίως τὴν ἀποστολὴν τοῦ γενικοῦ αὐτοῦ καταλόγου ἀναγκῶν στὶς Ἐκκλησίες-μέλη, στὰ Ἐθνικὰ Συμβούλια καὶ στοὺς λοιποὺς ὀργανισμοὺς καὶ συστήνει τὴ χρηματικὴ ὑποστήριξιν μὲ συγκεκριμένο ἢ μὴ συγκεκριμένο σκοπὸ.

Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ καθορίζει τὸ ὕψος τῆς εἰσφορᾶς κάθε μιᾶς Ἐκκλησίας-μέλους καὶ ἀποφασίζει γιὰ τὴ διάθεσιν τῶν χρημάτων αὐτῶν σὲ συγκεκριμένους τομεῖς δράσεως τῆς Ὁμοσπονδίας.

Ὁ Ταμίας εἶναι ἐξουσιοδοτημένος γιὰ καταθέσεις σὲ διάφορες χῶρες.

ΧΙΙΙ. Ἀλλαγές.

Ἀλλαγὲς στὸ Καταστατικὸ αὐτὸ μποροῦν νὰ ἐπιφέρουν τὰ δύο τρίτα τῶν παρόντων ἀντιπροσώπων, ποὺ δικαιοῦνται ψῆφο, σὲ κάθε Γενικὴ Συνέλευση, ποὺ συγκλήθηκε κανονικά, ἐφόσον κοινοποιήθηκε ἡ πρόθεσις αὐτὴ τὴν προηγούμενη ἡμέρα. Ἀλλαγὲς τοῦ Καταστατικοῦ, ποὺ πραγματοποιήθηκαν κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ἰσχύουν μετὰ ἀπὸ παρέλευσιν ἑνὸς ἔτους ἀπὸ τότε ποὺ ἐγίναν ἀποδεκτές, ἂν πρὶν δὲν κατέθεσαν διαμαρτυρία τουλάχιστον τὸ ἓνα τρίτο τῶν Ἐκκλησιῶν-μελῶν στὴν Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ.